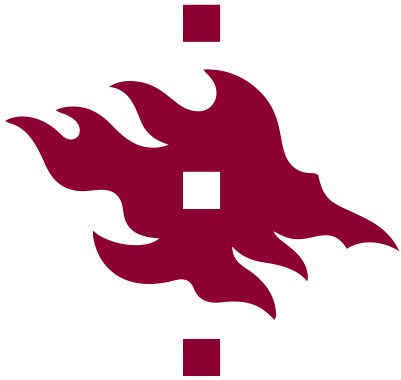

DSM-direktiivin 17 artiklan täytäntöönpano Suomessa

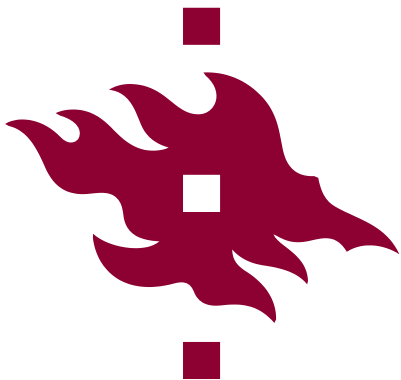
**Prof Marcus Norrgård
Perustuslakivaliokunta**

31.5.2022

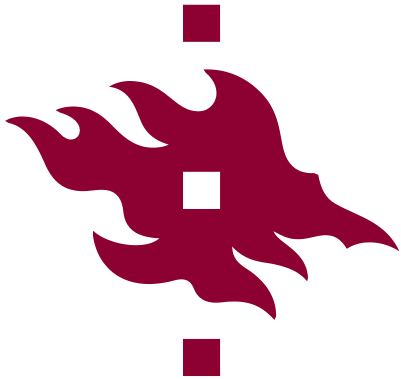
Rajaus

- Keskityn tässä DSM-direktiivin 17 artiklan täytäntöönpanoon = ehdotettu uusi tekijänoikeuslain 6 a luku verkkosisällönjakopalveluista
- En ota kantaa HE:n muihin osiin.

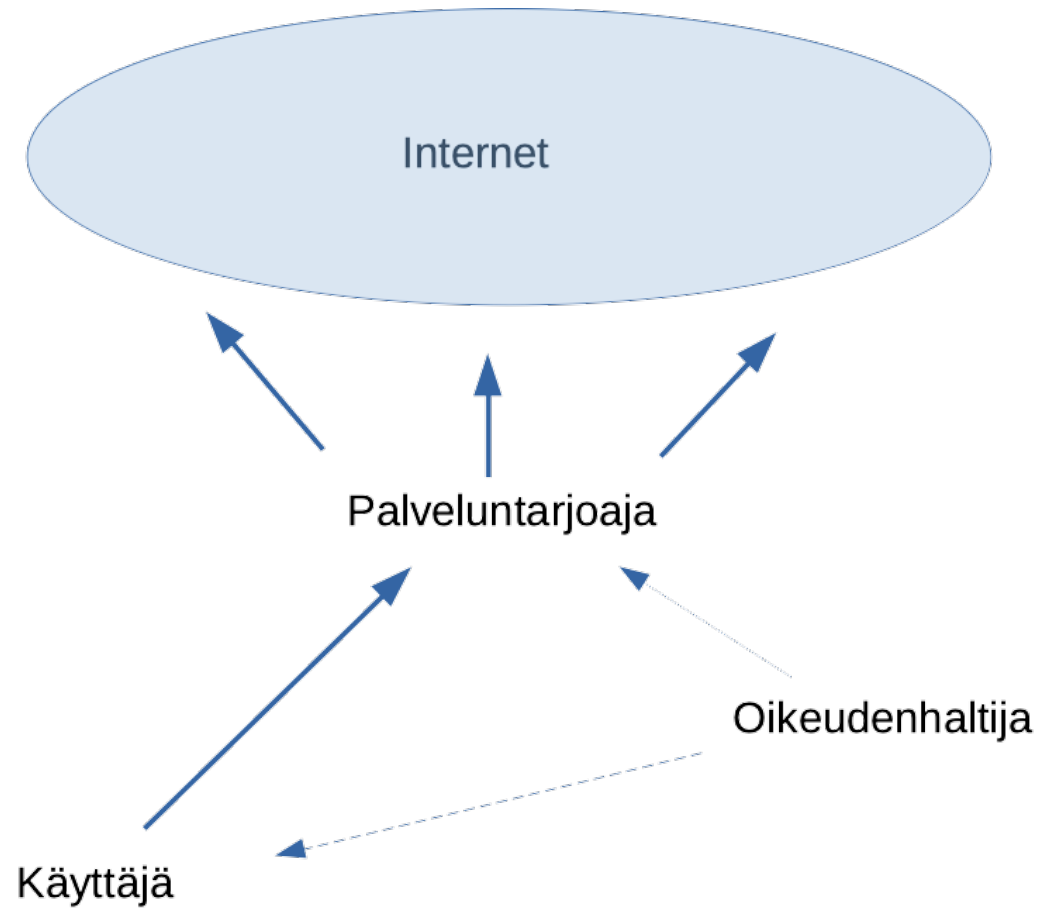

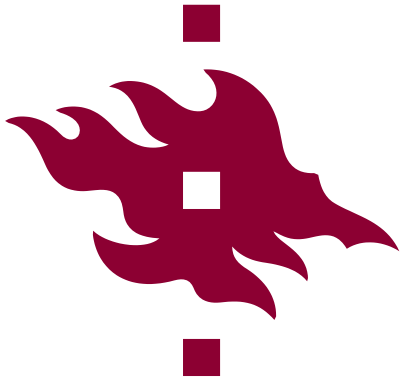
Lähtökohdat

- DSM-direktiivillä yhdenmukaistetaan lainsäädäntöä Euroopan unionin jäsenmaissa (direktiivin johdantokappale 1)
- Suomella on SEUT 4 artiklan 3 kohdan vilpittömän yhteistyön periaatteen valossa velvollisuus panna DSM-direktiivi täytäntöön siten, että direktiivin tavoitteet toteutuvat.
- Suurin osa jäsenvaltioista panee täytäntöön ”sanamuodoin, jotka ovat hyvin lähellä artiklan sanamuotoa” (HE, s. 71).
- Suotavaa onkin, että kansalliset lainsäätäjät päätyisivät mahdollisimman samansisältöisiin ratkaisuihin. Tekijänoikeuslainsäädännön harmonisaatio on tavoiteltava lopputulos. Samansisältöiset ratkaisut eri jäsenmaissa ovat omiaan selkeyttämään oikeustilaa ja vähentämään transaktiokustannuksia.

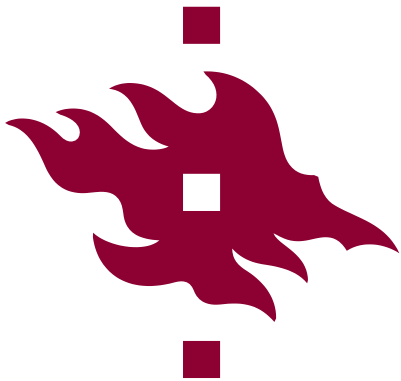
Mistä on kyse?

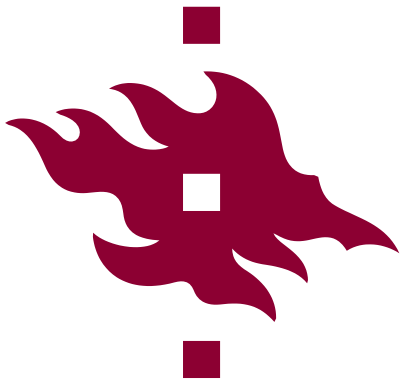
Direktiivin 17 artikla

- **Palveluntarjoajan vastuu pääsääntönä**
 - DSM-direktiivin 17 artiklassa säädetään verkkosisällönjakopalveluja koskevasta ns. erityisestä vastuumekanismista
 - = verkkosisällönjakopalvelujen tarjoaja (kuten esimerkiksi YouTube, TikTok, Facebook, Snapchat) on tekijänoikeudellisesti vastuussa käyttäjiensä palveluun lataamasta aineistosta.

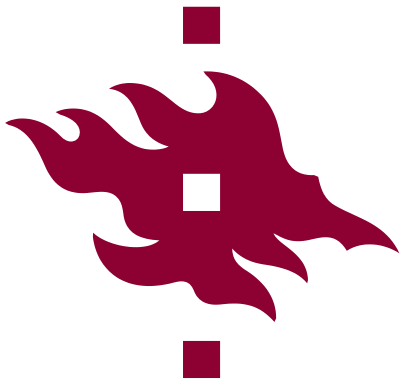
Vastuuvapauden edellytykset

- Palveluntarjoaja voi vapautua vastuusta, jos se osoittaa, että se on parhaansa mukaan
 - (a) yrittänyt saada luvan (neuvotteluvelvollisuus),
 - (b) toteuttanut toimia varmistukseksi, että loukkaava aineisto ei ole saatavissa (velvollisuus ennakollisesti estää) ja
 - (c) siinä tapauksessa, että aineisto kaikesta huolimatta on päätynyt yleisön saataville, poistanut aineiston palvelustaan ja tulevaisuutta ajatellen estänyt tulevat lataukset palveluun (*take down and stay down*).
- Ei kuitenkaan saa estää aineistoa, joka ei loukkaa tekijänoikeutta.

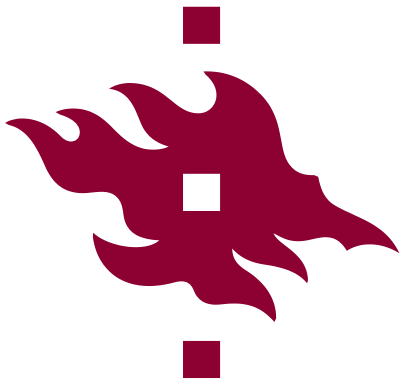
EUT, C-401/19 Puola

- Tulisiko DSM-direktiivin 17 artiklan kumota kokonaisuudessaan?
- Puola katsoi, että DSM-direktiivin 17 artikla ja erityisesti sen ennakkollista estämistä koskeva b alakohta loukkaa perusoikeuskirjan 11 artiklassa taattua oikeutta sananvapauteen ja tiedonvälityksen vapauteen.
- EUT hylkäsi kanteen.
- Erityinen vastuujärjestelmä muodostaa perusoikeuskirjan 11 artiklassa taatun näiden jakopalvelujen käyttäjien sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta koskevan oikeuden käytön rajoituksen (k. 58).
- EUT päätyi kuitenkin siihen, että rajoitus on perusteltu perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan valossa.
- EUT katsoi siten, että aineiston ennakkollinen estäminen on mahdollista, vaikka kyseessä onkin sanavapauden ja tiedonvälityksen vapautta koskeva rajoitus.

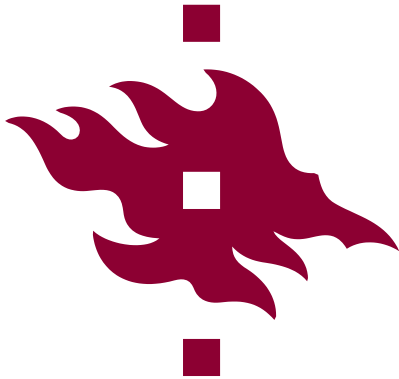
Uusi TekijäL 6 a luku

- Noudattaa direktiivin 17 artiklan sanamuotoa varsin pitkälle
- Varsinainen perustuslaillinen ongelma on ennakollisen estämisen edellytykset: miten luoda järjestelmä, joka ei rajoita sananvapautta liikaa mutta joka suojaa tekijänoikeutta riittävästi? (ja ottaa huomioon palveluntarjoajan elinkeinovapauden)
- EUT hyväksyi ennakollisen estämisen, kyse nyt vain edellytyksistä
- Ollaanko ennakollisen estämisen edellytyksistä säätämässä ylläpitäen eri perusoikeuksien välinen oikeudenmukainen tasapaino?

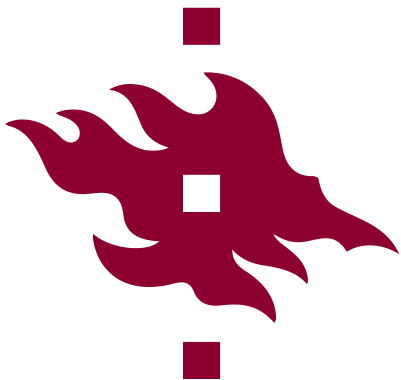
Ennakollisen estämisen edellytykset

- Yhtäältä palveluntarjoajan on toimittava parhaansa mukaan estääkseen loukkaavan aineiston pääsemisen yleisön saataville (55 c § 1 momentti 2 kohta ja 3 kohta *in fine*)
- Toisaalta ei saa estää aineistoa, joka ei loukkaa tekijänoikeutta (55 f § 1 mom.)
- *Lisäksi "[a]utomaattisia estämiskeinoja saadaan käyttää vain silloin, kun on suurella todennäköisyydellä oletettavissa, että kysymys on tekijän oikeuksia loukkaavasta suojatun teoksen välittämisestä yleisölle"* (55 f § 2 mom.)

Ennakollisen estämisen edellytykset

- Perustuslaillinen ongelma tyristyy nimenomaan automaattisen estämisen kynnykseen: onko kyseessä sallittu sananvapauden rajoitus ja onko säännös riittävän tarkkarajainen?
- Mielestäni on
- Säännösten tulee tarjota palveluntarjoajille riittävästi vapautta valita toimenpiteet, joilla ne toteuttavat säännösten asettamat velvoitteet, jotta elinkeinovapauden keskeiseen sisältöön ei puututtaisi. (HE s. 134)
- ”Asiaa koskevan lainsäädännön on oltava tulevaisuuden kannalta kestävä, jotta tekniikan kehitystä ei rajoiteta” (direktiivin 3. johdantokappale)
- Direktiivin tavoitteena on edistää sisämarkkinoiden toimintaa, vahvistaa korkeatasoinen suoja oikeudenhaltijoille, helpottaa oikeuksien hankkimista ja luoda kehys teosten ja muun suojatun aineiston hyödyntämiselle.
 - = tekijänoikeuksien suojan tulee olla riittävän vahvaa, jotta palveluntarjoajilla olisi riittävä kannustin pyrkiä hankkimaan käyttöoikeuden eli lisenssin oikeudenhaltijoilta.
- Ehdotettu 6 a luku turvaa käyttäjien asemaa jälkikäteisen oikeussuojajärjestelmän muodossa.
 - 55 h §: valitus- ja oikeussuojamekanismi
 - 55 i §: nopea vaihtoehtoinen riidanratkaisumenettely, joka on käyttäjälle maksuton ja jossa asiat ratkaistaan riippumattomien ja puolueettomien asiantuntijoiden toimesta.
 - 55 k§: Tekijällä, käyttäjällä ja palveluntarjoajalla oikeus viedä asiansa oikeuteen.
 - 55 j §: käyttäjällä ja palveluntarjoajalla on 55 j §:n nojalla oikeus saada tekijältä kohtuullinen hyvitys perusteettomasta estosta tai poistosta ilman tekijänoikeuslakiin perustuvaa syytä.

Ennakollisen estämisen edellytykset (2)

- Mikään malli ei ole täydellinen, joten on todennäköisesti hyväksyttävä jonkinlainen virhemarginaali suuntaan tai toiseen. Kansallisen lainsäätäjän on löydettävä keskitie näiden ääripäiden väliltä.
- Automaattinen ennakollinen estäminen on tietokoneohjelman suorittamaa massapäätöksentekoa, jonka täytyy toimia riittävän hyvin suuren massan osalta.
- Helppoimmat tapaukset, eli sellaiset, joissa esimerkiksi kokonaista elokuvaa, musiikkiteosta tai valokuvaa ollaan lataamassa palveluun ilman, että aineistoon on yhdistetty mitään käyttäjän omaa aineistoa, ei ongelmallisia sanavapauden näkökulmasta.
- Ongelmana on kuitenkin, että tekijänoikeusloukkaus ei edellytä, että koko teosta on ladattu palveluun vaan myös sen osan yleisön saataviin saattaminen on lähtökohtaisesti loukkaavaa toimintaa.
- Liian tiukasti muotoiltu ennakollisen estämisen kynnys voisi olla liian helposti kierrettävissä.
- Summa summarum: katson, että HE:ssä esitetty malli on hyväksyttävissä.